

УДК 811.347.78.034

Шепель Ю. О.

ВИДИ І ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ТА ЇХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ МОДИФІКАЦІЙ У ТВОРІ Ф. М. ДОСТОЄВСЬКОГО «БРАТИ КАРАМАЗОВИ»

Статтю присвячено вивченню способів перекладу та ролі фразеологізмів у творі «Брати Карамазови», створено модель аналізу художнього тексту з виявленням фразеологічних одиниць та адекватним розумінням їх ідейно-художньої функції. Здійснено опис способів перекладу фразеологічних одиниць на основі художнього тексту і класифіковано трансформації фразеологізмів.

Ключові слова: фразеологізм, трансформація, способи перекладу, еквівалент, авторське перетворення.

Шепель Ю. А. Виды и функции фразеологических единиц и их трансформационных модификаций в произведении Ф. М. Достоевского «Братья Карамазовы». – Стаття.

Статья посвящена изучению способов перевода и роли фразеологизмов в произведении «Братья Карамазовы», создана модель анализа художественного текста с выявлением фразеологических единиц и адекватным пониманием их идейно-художественной функции. Осуществлено описание способов перевода фразеологических единиц на основе художественного текста и классифицированы трансформации фразеологизмов.

Ключевые слова: фразеологизм, трансформация, способы перевода, эквивалент, авторские преобразования.

Shepel Yu. A. Types and functions of phraseological units in their transformational modifications in the Fyodor Dostoevsky's novel "The Karamazov Brothers". – Article.

The article is devoted to the study of translation techniques and the role of phraseology in his work "The Brothers Karamazov", created a model of analysis of a literary text with the identification of phraseological units and an adequate understanding of their ideological and artistic features. Implemented description of how the transfer of phraseological units on the basis of a literary text and classified transformation of phraseology.

Key words: frazeologizm, transformation, transfer methods, equivalent conversion copyrights.

Незважаючи на великий інтерес до проблем вивчення російської фразеології, питання її функціонального аспекту в художньому тексті залишається недостатньо розробленим. Багато теоретичних і практичних питань опису фразеологічних зворотів у творах художньої літератури потребують вирішення. Вивчення фразеології у художніх текстах (опис складу фразеології, джерел, із яких письменник запозичує фразеологізми, прийомів трансформації фразеологічних одиниць (далі – ФО)) викликає великий інтерес, адже у ній проявляється своєрідність творчого методу письменника, його індивідуальність і водночас прослідковуються загальні тенденції розвитку і використання фразеології.

Також відсутні дослідження, присвячені аналізу перекладу фразеологічного матеріалу романів Ф.М. Достоевського. З погляду знайомства із чужою культурою переклад відіграє важливу роль, а власне аналіз способів перекладу ФО є найбільш цікавим, оскільки фразеологізми мають яскраво виражену культурну конотацію та експресивність. У перекладі ФО багато лінгвокультурних, національних та емоційно-експресивних нюансів семантики втрачаються, що призводить до викривлення художнього тексту.

Актуальність теми визначається необхідністю і важливістю комплексного вивчення проблем фразеології на сучасному рівні розвитку лінгвістичної науки, а також проблем адекватного сприйняття фразеологізмів, їх ролі і художніх функцій у літературному творі як для носіїв мови, так і для іноземних читачів.

Лінгвістичне дослідження перекладу художнього тексту сприяє появі глибокого інтересу до англійської мови, історії і культури народу.

Метою аналізу й опису є комплексне вивчення фразеологізмів у творі «Брати Карамазови», створення моделі аналізу художнього тексту з виявленням ФО та адекватним розумінням їх ідейно-художньої функції.

Об'єктом дослідження стали фразеологізми та їх трансформації у романі «Брати Карамазови». **Предметом** дослідження слугує текст роману Ф.М. Достоевського «Брати Карамазови» (російською мовою) і два переклади цього роману англійською мовою.

Фразеологічний запас роману Ф.М. Достоевського «Брати Карамазови» є виключно багатим та різноманітним у семантико-стилістичному і лексико-граматичному відношенні. Основним джерелом фразеології у романі є звороти розмовно-побутового стилю, які характеризують мову героїв і автора, тим самим збагачуючи мову роману. Розмовні фразеологізми не тільки виявляють приналежність до розмовного стилю, але й надають мові жартівливого, схвального, іронічного забарвлення, наприклад: «наставляти кишеню», «впитися очима», «як на долоні», «дати маху», «стрімголов». Отже, у романі народно-розмовна фразеологія виконує характерологічну та впливову функції.

Другим за кількістю шаром у романі є загальноживані стилістично нейтральні фразеологічні звороти. Вони створюють у тексті образність, красу і виразність мови: «з першого погляду», «туди й сюди», «дати слово». Такі фразеологізми слугують для констатації, підсилення, конкретизації основної інформації. Необхідно також звернути увагу на фразеологізми абстрактного і філософ-

ського складу, що мають книжковий характер: «кидати камінь», «камінь спотикання», «хліб насущний», «надати ниць», «випити гірку чашу». Поряд із книжковими вжито фразеологізми, характерні для офіційно-ділової сфери: «явка з повинною», «надавати звіт», «порушувати закон», «цілком у формі».

Особливо необхідно відзначити фразеологізми релігійно-містичного характеру: «що Бог дав», «заради Бога», «їй же Богу», а також стійкі словосполучення, пов'язані з біблійними легендами: «не плюй у криницю», «вода м'яка, а камінь згладжує», «співати Лазаря».

Таким чином, у романі маємо яскраву мовну різницю, багату фразеологічними зворотами, що належить таким героям, як батько сімейства Карамазових і старший брат Митя Карамазов, які є емоційними натурами, мова їхня рясніє образністю, але водночас і влучністю виразів. Більшість із цих фразеологізмів позначають або частини тіла людини, або емоційний та розумовий стан: «проковтнути свого язика», «вивело з ума», «щоб твого духу не було».

У лексико-граматичному відношенні фразеологія письменника у романі представлена майже всіма типами ФО, що визначаються на основі єдності значення, набору парадигматичних форм і синтаксичних функцій.

Говорячи про класифікацію за лексико-граматичною ознакою, необхідно зазначити, що у цьому питанні виявляються деякі суперечності. Це пов'язано з невідповідністю між синтаксичними функціями компонентів фразеологізмів і власне фразеологізмів як окремих синтаксичних одиниць. Наприклад, зворот «від усієї душі», тобто «щиро», є адвербіальним, але за морфологічною ознакою повинен бути віднесений до іменних. Або ж ФО «в усе горло», тобто «гучно», теж є адвербіальною, але за морфологічною ознакою – іменною.

Велику групу становлять іменні фразеологізми, у яких головним граматичним елементом є іменник: «хліб-сіль», «права рука», «пуп землі», «муки сумління». У реченні такі ФО є підметом або додатком.

Найчисленнішу групу в тексті роману представляють дієслівні фразеологічні звороти. Лексико-граматична характеристика дієслівних фразеологізмів визначає їх синтаксичну функцію у реченні. Вони проявляються як присудки або додатки, наприклад: «осягти оком», «глузд за розум завертає», «наставляти кишеню», «клеїти дурня». Серед дієслівних фразеологізмів виділяється низка фразеологічних зворотів, характерною особливістю яких є одночасне існування переносного і прямого значення. Такі фразеологізми можуть означати жести, міміку, рухи тіла людини, наприклад: «глядіти на все око», «чужий хліб їсти», «не промовити слова», «зі шкіри пнутися», «вірити першому-ліпшому».

Ад'єктивні фразеологічні звороти у Достоєвського у реченні виконують функції означення. Як граматичний маркер використовуються прикметники та іменники, наприклад: «щонайперше», «від світа дурень», «не мати змоги», «перший крок».

Компонентний склад адвербіальних фразеологічних зворотів може бути різним: прикметники, іменники, прислівники. У реченні такі ФО виконують функції обставини: «на всю горлянку», «одне слово», «як кіт із мишкою», «з кутка в куток ходити». Серед адвербіальних ФО вирізняється група одиниць, утворених порівняльним сполучником як: «як громом у нього вдарило», «усе йде як помащене», «як уві сні».

У тексті роману спостерігаються також вигуківі фразеологізми, які слугують авторові для вираження почуттів, емоцій, тому є характерними для розмовної мови персонажів. Вони виражають переважно емоції негативного характеру: обурення, докір, прикрість. У реченні такі ФО виконують функції експресивно-підсилювальних елементів, а іноді займають позицію самостійного вислову. До вигуківих фразеологізмів відносяться такі: «чорт його забери», «Бог його знає», «хай йому грець».

Так, найбільшу групу серед ФО, використовуваних у романі Достоєвського, становлять дієслівні та вигуківі фразеологізми, а найменшу – ад'єктивні, які виконують функції означень. На наш погляд, це пов'язано з особливостями поліфонічного устрою роману «Брати Карамазови», коли автор не дає прямих характеристик своїм героям, не виражає свого ставлення до них.

Отже, зупинимось на трансформаціях ФО у романі «Брати Карамазови» під час перекладу.

Фразеологічний матеріал у романі Достоєвського вирізняється експресивністю, проте через часте вживання стирається образна виразність звороту. Письменник виявляє фразеологічне новаторство, за допомогою мовних прийомів намагається оживити та оновити фразеологізм. При цьому відбувається порушення традиції вживання стійкого звороту, фразеологізм піддається різним трансформаціям. Трансформація являє собою живе явище, що виникає не тільки в художньому тексті, а й у повсякденному спілкуванні людей.

М.М. Шанський у своїй роботі «Фразеологія сучасної російської мови» [2] виділяє такі прийоми трансформацій фразеологічних зворотів:

- 1) наповнення фразеологічного звороту новим змістом у разі збереження його лексико-граматичної цілісності;
- 2) оновлення лексико-граматичної сторони фразеологічного звороту у разі збереження його значення і структури (заміна компонента синонімом, розширення його складу);
- 3) утворення індивідуально-авторських фразеологізмів у разі зміни їх граматичних властивостей і значення;

4) вживання фразеологізму як стійкого звороту і як вільного словосполучення;

5) використання фразеологічного звороту поряд з одним зі слів, що його утворюють, коли воно вільне.

Найбільш цікавими є індивідуально-авторські трансформації, адже саме вони показують особливості творчого стилю письменника. В аналізі перетворених фразеологізмів стилістичний критерій значущості трансформованого звороту висувається на перший план. Це означає, що в описі трансформованих фразеологічних зворотів важливою є частота вживання прийомів, семантична насиченість і змістова ємність модифікованих фразеологізмів, їх зв'язок з ідейно-художнім задумом твору. Наведемо приклад прийомів індивідуально-авторських трансформацій фразеологізмів у тексті роману «Брати Карамазови»:

1) зміна семантики зворотів;

2) розширення і скорочення лексичного складу фразеологізму;

3) зміна граматичної структури фразеологічного звороту;

4) буквалізація значення;

5) заміна компонента фразеологізму.

Трансформовані звороти можуть слугувати засобом мовної характеристики персонажів, а також засобом прояву іронії. Крім того, вони допомагають створити композиційну єдність тексту і його фрагментів. Трансформації привносять нові відтінки значень у семантику фразеологічного звороту і підсилюють його експресію, перетворюючи внутрішній образ фразеологізму.

Відрізнити внутрішньо-системні та індивідуально-авторські трансформації можна з урахуванням мовної норми, відображеної у тлумачних і фразеологічних словниках. Усі зміни, що мають індивідуально-авторський характер, виходять за межі наявних мовних норм і не мають відношення до мовних варіантів. А перетворення у межах мовних норм є фразеологічними варіантами й відносяться до внутрішньо-системних або загально-мовних.

М.М. Шанський встановлює варіанти фразеологізму як різновиди, які тотожні за значенням і фразеологічною злитістю. Варіативність має місце у тому разі, коли склад і структура фразеологізму залишаються постійними, а внутрішня форма – колишньою. Отже, не кожне перетворення фразеологізму необхідно розглядати як індивідуально-авторське або творче. Система мови визначає тип трансформації, яка має характер норми. Як правило, нормативність способів трансформації фразеологічних одиниць підкріплюється тим фактом, що ці способи відтворюються у роботах різних авторів. Індивідуально-авторські трансформації виходять за норми літературної мови, вони свідчать про вміння автора трансфор-

мувати фразеологізми у художніх цілях. Внутрішньо-системний характер трансформації підтверджується не тільки тим, що завдяки відповідним способам перетворення виникли варіанти фразеологічних одиниць, але і фактом наявності цих перетворень у творчій практиці письменників.

Отже, можна говорити про внутрішню властивість фразеологізмів змінюватись на лексичному, морфологічному, структурному рівнях, але кожен рівень дозволяє відповідні зміни: синонімічні заміни компонентів, вставки, що розширюють межі фразеологічних одиниць, скорочення, морфологічні зміни. Таким чином, оброблення фразеологізмів може бути лише індивідуально-авторським, але способи перетворень можуть бути і внутрішньо-системними.

Звернення до тексту перекладу роману розширює межі методології дослідження фразеологічного матеріалу в художньому тексті, доповнює уявлення про різноманітність художніх функцій фразеологізмів. Це є фактичним свідченням важливості правильного сприйняття тексту.

Перекладом називають процес і результат створення на основі вихідного тексту адекватного йому в комунікативному відношенні тексту іншою мовою. Тому завданням перекладу є точне відтворення оригіналу: збереження смислу та стилю, національного колориту, специфічних реалій оригіналу.

Художній переклад є особливим видом перекладацької діяльності, де перекладач повинен балансувати між правильністю оригіналу та нормами і традиціями перекладної мови та культури. Завдання перекладача ускладнене ще й тим, що художній текст – це складно побудований твір, за значенням мовних одиниць якого приховується мережа асоціацій, смислових зав'язків, універсальних і національних концептів. У спробі створити тотожний оригіналу художній твір перекладачі творять нові переклади, застосовуючи різні практики і стратегії.

Еквівалентність нового тексту стосовно оригіналу забезпечується виконанням трьох основних вимог:

1) текст перекладу повинен у можливо повному обсязі передавати зміст оригіналу, що означає неприпустимість вільного опущення або додавання інформації;

2) текст перекладу повинен відповідати нормам мови перекладу, бо їх порушення призводить до неправильного сприйняття інформації;

3) текст перекладу повинен відповідати оригіналу за обсягом, що забезпечує аналогію стилістичного ефекту.

Переклад ФО є дуже важливим і необхідним, адже вони реалізують у художньому тексті авторську думку. Однак питання перекладу фразеології є недостатньо розробленим у теорії перекладу.

Труднощі пов'язані насамперед з особливостями семантики, стилістичного забарвлення, образності художніх зворотів. Часто зміст фразеологізмів передається через руйнування стилістичних особливостей звороту, тому одним з найактуальніших завдань є пошук повноцінних еквівалентів. Але необхідно не лише передати зміст фразеологічного звороту, але і його образ. Тут існує декілька підходів:

1) переклад за допомогою фразеологічного еквівалента. Під еквівалентом розуміється перекладний фразеологізм, що повністю відповідає фразеологічному значенню оригіналу, побудований на такому самому образі, має однакову структуру, стилістичне та емоційно-експресивне забарвлення;

2) переклад за допомогою фразеологічного аналога (вибіркового еквівалента). Під фразеологічним аналогом розуміється зворот, що має таке саме фразеологічне значення, форму і забарвлення, але побудований на іншому образі і відрізняється структурою та граматичним оформленням [1, с. 183].

Ці методи належать до фразеологічних способів перекладу. Серед нефразеологічних способів виділяють:

1) калькування – дослівна передача фразеологізму зі збереженням його предметно-поняттєвого значення й образної основи, якщо у мові перекладу не існує аналога фразеологічного звороту;

2) описовий переклад – пояснення фразеологізму за допомогою одного слова або вільного словосполучення з повною втратою образності фразеологічної одиниці.

Проблема адекватного сприйняття російських фразеологізмів під час читання роману «Брати Карамазови» іноземцями пов'язана із проблемою перекладу всього роману англійською мовою, зокрема перекладу фразеологічного матеріалу. Вважаємо необхідним дослідити це питання, адже в точному аналізі перекладу спостерігається неточне розуміння стійких словосполучень, а відтак і неточний переклад, викривлення контексту.

Метод зіставлення російських фразеологізмів у художньому тексті з їх аналогами у перекладі тексту роману Достоевського англійською мовою забезпечує розуміння функції фразеологізмів, яку вони виконують у самому тексті роману.

Перше перекладацьке осмислення тексту роману відносить нас до початку ХХ ст., коли вийшла перша англійська версія К. Гарнетт. У цьому перекладі немало окремих і нечисленних пропусків. Іноді такі пропуски спотворюють ідейний зміст тексту. Синтаксичні прості і стилістично нейтральні речення, які пов'язані з образами старця Зосіми й Олексія, залишаються непереказаними. Без перекладу в К. Гарнетт залишився і відомий евангельський епіграф роману, а також передмова

автора, тобто «позатекстові елементи», які несуть незначне смислове навантаження. Дослідження текстових фрагментів, пов'язаних з образом Олексія, виявило вилучення перекладачкою окремих елементів оригіналу на рівні слова або синтаксичної єдності, що призвело до часткової деформації тієї християнської проблематики, яка втілена Ф.М. Достоевським у цьому художньому образі.

У найпоширенішому сучасному перекладі, виконаному Р. Певі та Л. Волохонською, відсутній вільний поділ довгих абзаців Ф.М. Достоевського, зміна послідовності фрагментів початкового тексту або вживання клішованих англійських конструкцій. Перекладачі відмовляються від англійської форми ввічливого звернення, зберігаючи у перекладі повні імена героїв, перекладені згідно з методом транслітерації. Але, як і інші перекладачі середини ХХ ст., Р. Певі та Л. Волохонська дозволяють собі не перекладати певні фрагменти тексту або уточнювати текст оригіналу, що зробило б його більш зрозумілим для читача. Переклад релігійно маркованих слів здійснюється не за рахунок підбирання наявних еквівалентів, а за допомогою прийому експлікації, заснованому на поясненні значення та використанні нейтральної, загальноновживаної лексики.

Отже, аналіз дає змогу зробити висновок, що на початку ХХ ст. підхід до перекладу лексики з національно-культурним та релігійним компонентом здебільшого залежав від особистих поглядів перекладачів. Вони орієнтувалися на принципи перекладацької стратегії, метою якої є адаптація тексту оригіналу відповідно до мови і культури читача.

«– Родственница? Это Грушенька-то мне родственница? – вскричал вдруг Ракин, весь покраснев. – Да ты с ума спятил, что ли? Мозги не в порядке».

К. Гарнетт: “A relation! That Grushenka a relation of mine!” – cried Rakitin, turning crimson. “Are you mad? You are out of your mind!” [3, с. 105].

Р. Певі, Л. Волохонська: “My relative? Grushenka my relative?” Rakitin suddenly cried out, blushing all over. “You must be crazy! Sick in the head!” [4, с. 251].

Оскільки у словарній системі англійської мови не існує еквівалента до цього фразеологізму, перекладачі використали вільні словосполучення для опису стійкого звороту.

«Ты тут маху дала, своего глупенького женского маху!».

К. Гарнетт: “You are very wide of the mark, in your foolish feminine way” [3, с. 770].

Р. Певі, Л. Волохонська: “You have missed your mark this time, you have missed your silly female mark” [4, с. 604].

У цьому разі використані еквівалентні варіанти перекладу фразеологізму.

«Проговорив это, Смердяков, как бы измученный утомлением, глубоко перевел дыхание».

К. Гарнетт: “As he finished, Smerdyakov drew a deep breath, as though exhausted” [3, с. 792].

Р. Певі, Л. Волохонська: “Having said this, Smerdyakov drew a deep breath, as though suffering from fatigue” [4, с. 636].

Переклад за допомогою еквівалента – перекладний фразеологізм повністю відповідає значенню і структурі.

«Иван Федорович опять про себя удивился».

К. Гарнетт: “Ivan wondered inwardly again” [3, с. 794].

Р. Певі, Л. Волохонська: “Again Ivan Fyodorovich was inwardly surprised” [4, с. 1641].

В англійській мові фразеологізм “inwardly” має значення «тихо бурмотіти, в умі». Отже, перекладачі використали еквівалентний спосіб перекладу.

«И за что я его стану любить, черт возьми!».

К. Гарнетт: “And why the devil should I like him?” [3, с. 104].

Р. Певі, Л. Волохонська: “Why should I like him, damn it?” [4, с. 249].

У цьому прикладі Р. Певі і Л. Волохонська знайшли повний еквівалент, а К. Гарнетт використала описовий спосіб, але загальне значення фразеологізму збереглося.

«И не хочет даже соглашаться со мной, спорит, на стену лезет».

К. Гарнетт: “He’d argue, fly into a rage” [3, с. 695].

Р. Певі, Л. Волохонська: “He’d argue, beat on the wall” [4, с. 1441].

Перекладачі дотрималися фразеологічного перекладу, тобто знайшли аналоги фразеологічним зворотам, які не відповідають за граматичною структурою.

«<...> И он ни за что не погибнет и не умрет с голоду и холоду, потому что его мигом накормят, мигом пристроят, а если не пристроят, то он сам мигом пристроится <...>».

К. Гарнетт: “<...> And he would not come to harm, he would not die of cold and hunger, for he would be fed and sheltered at once; and if he were not, he would find a shelter for himself <...>” [3, с. 26].

Р. Певі, Л. Волохонська: “<...> He would not perish, would not die of a cold and hunger, for he would be fed and immediately be taken care of, and if no one else took care of him, he would take care of himself <...>” [4, с. 98].

Перекладачі використали нефразеологічний описовий спосіб перекладу, але вони актуалізували ті значення оригіналу, які будуть найбільш зрозумілі для англомоного читача.

«Главное, знал меру, умел при случае сдержат себя самого, а в отношениях к начальству никог-

да не переступал некоторой последней и заветной черты <...>».

К. Гарнетт: “He could restrain himself on occasion, and in his relations with the teachers he never overstepped that last mystic limit <...>” [3, с. 670].

Р. Певі, Л. Волохонська: “He knew where to draw the line, he could restrain himself when need be, and in relation to the authorities never overstepped that final and inscrutable limit <...>” [4, с. 710].

У цьому разі використаний частковий аналог, адже в англійській мові існує фразеологічний зворот “to overstep the mark”. Отже, перекладачі замінили один компонент у структурі фразеологізму.

«Алешу как бы всего покачнуло, а в сердце его, он слышал это, как бы прошло что-то острое».

К. Гарнетт: “Everything seemed heaving before Alyosha, and he felt something like a stab at his heart” [3, с. 779].

Р. Певі, Л. Волохонська: “Alyosha reeled, as it was there, and his heart – he could feel it – seemed pierced by some sharp thing” [4, с. 1945].

Ф.М. Достоевський трансформував фразеологічний зворот «пронзить душу». К. Гарнетт використала той самий прийом для перекладу, трансформувавши еквівалентний фразеологізм “a stab in the back”. А в останньому прикладі перекладачі скористалися калькуванням для перекладу фразеологічного звороту.

«<...> Нет сильнее потребности и утешения, как обрести святыню или святого, пасть пред ним и поклониться ему <...>».

К. Гарнетт: “<...> It was the greatest need and comfort to find some one or something holy to fall down before and worship <...>” [3, с. 38].

Р. Певі, Л. Волохонська: “<...> There is no stronger need than to find some holy thing or person, to fall down before him and venerate him <...>” [4, с. 130].

Для перекладу слів «поклонение», «поклониться» перекладачі використовують слова “to fall down and worship”, “to venerate”, що в перекладі означає «шанувати», «благоговіти». Для православного християнина поклони є символічними діями, у яких відображаються почуття до Бога. Використання у перекладі фрагментів слова “to venerate” не призводить до викривлення смислу, але і не передає повного значення символічної дії.

Як показує дослідження, перекладачі зверталися до різних способів перекладу. Найчисленнішими є випадки, коли фразеологізму оригіналу відповідає повний фразеологічний еквівалент у перекладі. Частими є приклади аналогового перекладу, але, незважаючи на розбіжність внутрішньої форми і структурні відмінності, ці фразеологізми є схожими за семантикою й емоційно-експресивними характеристиками. Такий переклад можна вважати тотожним, адже він дає

змогу створити смисл виразу мови оригіналу та не змінити стилістичне забарвлення й замислену автором функцію.

Описовий переклад не завдає шкоди художній адекватності загалом, але призводить до часткових втрат. Часте вживання такого способу зменшує експресивність і метафоричність мови роману. Отже, описовий переклад є тлумаченням фразеологізму із заміною емоційного впливу на предметно-логічну інформацію.

У порівнюваних перекладах зустрічаються приклади калькування. Особливість цього способу полягає в тому, що фразеологічний зворот втрачає семантичну злитність компонентів і сприймається іноземними читачами як вільне словосполучення, хоча воно має певні ознаки виразності та експресивності.

Отже, у перекладі фразеологічного матеріалу роману англійською мовою виникають певні труднощі, пов'язані з розбіжністю смислових і стилістичних обсягів фразеологізмів, з неспіввідносністю національного колориту порівнюваних зворотів. Тексти перекладів не завжди відповідають основним вимогам адекватності перекладу: збереженню смислу, стилю і національної своєрідності оригіналу.

Отже, з огляду на вищезазначене, можна дійти таких висновків:

1. Переклад фразеологізмів викликає найбільші труднощі через лексичне значення, специфіку й образність стійкого словосполучення.

2. Якщо переклад здійснюється аналоговим способом, досягається тільки смислова еквівалентність, інші компоненти семантики фразеологізму не зберігаються.

3. Описовий переклад не передає образності виразу, а тільки його значення.

4. Калькування використовується дуже рідко, адже калька в іноземному контексті є нехарактерним утворенням.

5. У перекладі фразеологічного матеріалу перекладачу необхідно зосередити всю увагу на особливостях семантики, функціях фразеологізмів у мікроконтексті.

Перспектива подальшого дослідження вбачається в тому, що переклад може слугувати не лише основою зіставного лінгвістичного аналізу і важливим джерелом даних для зіставних культурологічних досліджень, але й методом аналізу функції фразеологізмів у художньому тексті.

Література

1. Ветловская В.Е. Символические мотивы в «Братьях Карамазовых» / В.Е. Ветловская // Русская история и культура: Статьи. Воспоминания. Эссе. – 2007. – С. 139–149.
2. Шанский Н.М. Фразеология современного русского языка : [учеб. пособ. для вузов по спец. «Русский язык и литература»] / Н.М. Шанский. – М. : Высшая школа. 1985. – 160 с.
3. Garnett C. The Brothers Karamazov / C. Garnett [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.gutenberg.org/files/2554/2554-h/2554-h.htm>.
4. Pevear R., Volokhovska L. The Brothers Karamazov / R. Pevear, L. Volokhovska [Electronic resource]. – Access mode : <http://el.bookza.org/g/%20Richard%20Pevear>.